

Suuri valiokunta

Valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittinen selonteko

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittinen selonteko (VNS 10/2021 vp): Asia on saapunut suureen valiokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava ulkoasiainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- EU-erityisasiantuntija Anne Lamminmäki, valtioneuvoston kanslia
- yhdenvertaisuusvaltuutettu Kristina Stenman, Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto
- johtaja Tuija Brax, Helsingin yliopiston oikeusvaltiokeskus

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Ihmisoikeuskeskus
- Amnesty International, Suomen osasto ry
- Naisjärjestöjen Keskusliitto
- Pakolaisneuvonta ry
- Väestöliitto ry

Ehdotus

Selonteossa linjataan valtioneuvoston perus- ja ihmisoikeustoimintaa rinnakkain kansainvälisesti, Euroopan unionissa (EU) sekä kansallisesti. Selonteon mukaan Suomi puolustaa ihmisoikeuksien yleismaailmallisuutta ja oikeudellista sitovuutta sekä edistää perus- ja ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista. Selonteossa korostetaan yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja osallistumisoikeuksien vahvistamista. Kansainvälisten suhteiden osalta painotetaan naisten, alkuperäiskansojen, vammaisten henkilöiden sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksia ja eurooppalaisessa toiminnassa lisäksi romanien oikeuksia. Selonteossa käsitellään horisontaalisen lähestymistavan lisäksi perus- ja ihmisoikeustoimintaa kahdella alueella: kestävässä kehityksessä sekä digitalisaatiossa ja tiedonvälityksessä.

Valiokunnan lausunto SuVL 4/2022 vp

Euroopan unionin osalta selonteossa todetaan, että Suomi edistää aktiivisesti perus- ja ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista EU:n alueella ja sen toiminnassa. EU:n yhteisistä arvoista tulee pitää unionissa tiukasti kiinni. Selonteossa todetaan, että unionin arvojen edistämistä koskevia valtioneuvoston tavoitteita on käsitelty laajemmin valtioneuvoston EU-selonteossa. Näiltä osin ihmisoikeuspoliittinen selonteko siis täydentää valtioneuvoston EU-selontekoa, josta suuri valiokunta on antanut mietinnön SuVM 1/2021 vp.

Selonteossa korostetaan, että oikeusvaltio, demokratia sekä perus- ja ihmisoikeudet kuuluvat peruuttamattomasti yhteen. Suomi edistää näiden toteutumista kokonaisvaltaisesti ja ennaltaehkäiseviä toimia painottaen. Suomi pitää myös keskeisenä oikeusvaltiokulttuurin perustaa. Selonteossa pidetään tärkeänä, että komissio käyttää kaikkia välineitään, mukaan lukien rikkomusmenettelyt, aktiivisesti oikeusvaltioperiaatteen puolustamiseksi. Oikeudellisten välineiden käyttäminen poliittisten keinojen rinnalla on osoittautunut tehokkaaksi ja myös Suomi on osallistunut väliintulijana aiheeseen liittyviin EU-tuomioistuintapauksiin puolustaen oikeusvaltioperiaatteen noudattamisen tehokasta valvontaa. Selonteossa korostetaan myös sitä, että EU:n rahoitusinstrumenteilla voidaan edistää EU:n yhteisten arvojen toteutumista.

Selonteon mukaan EU:n perusoikeuskirjan täytäntöönpanoa on tehostettava sekä EU-tasolla että kansallisesti. EU:n perusoikeusviraston (Fundamental Rights Agency, FRA) toimintaedellytyksiä ja sen roolia EU-tason perusoikeusprosesseissa tulisi vahvistaa. Viraston tiedonkeruu-, tutkimus- ja selvitystoimintaa sekä suosituksia tulisi hyödyntää sekä EU-tasolla että kansallisesti. Suomi tukee EU:n liittymistä Euroopan ihmisoikeussopimukseen (EIS). Se vahvistaisi myös EU:n sitoutumista oikeusvaltiokehitykseen.

Selonteossa todetaan, että Suomi pitää kiinni EU:n laajentumista koskevista sitoumuksista ja korostaa samalla jäsenyyskriteerien täyttämistä. Euroopan unionin perustaviin arvoihin, kuten ihmisoikeuksiin, oikeusvaltioperiaatteeeseen ja demokratiaan, liittyvät edellytykset tulee täyttää haettaessa EU:n jäsenvaltioksi.

Suomen perus- ja ihmisoikeuspolitiikan yksi painopiste on selonteon mukaan yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen. Selonteon mukaan kansainväliset jakolinjat ovat syvenyneet naisten ja tyttöjen sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien koskevissa kysymyksissä, ja ilmiö on nähtävissä myös EU:n alueella. Suomi kiinnittää erityistä huomiota EU:n yhteiseen kannanmuodostukseen, jotta EU edistäisi naisten ja tyttöjen oikeuksia ja sukupuolten tasa-arvoa vahvasti ja johdonmukaisesti kaikessa toiminnassaan. Suomi toimii naisiin kohdistuvan ja perheväkivallan torjumiseksi kansallisesti, EU-tasolla sekä kansainvälisesti. Suomi pyrkii edistämään EU:n liittymistä naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehtyyn Istanbulin sopimukseen. Yhdenvertaisuuden edistämiseksi Suomi pyrkii selonteon mukaan EU:n jäsenenä myös mm. edistämään vammaisten henkilöiden oikeuksien täytäntöönpanoa sekä toimii romanien yhdenvertaisien oikeuksien puolesta.

EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan osalta selonteossa todetaan, että Suomi on sitoutunut yhteisten eurooppalaisten ratkaisuiden kehittämiseen. Kaikessa kansallisessa ja EU:n toiminnassa on kunnioitettava kansainvälisen oikeuden velvoitteita sekä perus- ja ihmisoikeuksia. Suomelle on tärkeää, että oikeudenmukaisen menettelyn lisäksi riittävä oikeus muutoksenhakuun takaa oikeusturvan toteutumisen kaikissa tilanteissa, ja että haavoittuvassa asemassa olevien hen-

Valiokunnan lausunto SuVL 4/2022 vp

kilöiden tarpeet huomioidaan asianmukaisesti. Komissio on korostanut lapsen oikeuksien toteutumisesta huolehtimista muuttoliikkeessä, ja Suomi omalta osaltaan edistää lapsen oikeuksien ja lapsen edun ensisijaisuuden toteutumista.

Selonteossa todetaan Suomen tavoitteena olevan uskottava ja vahva EU, joka osoittaa globaalia johtajuutta ihmisoikeuskysymyksissä. Kansainvälisen oikeuden kunnioittamisen sekä ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen edistämisen tulee olla kaiken EU:n ulkoisen toiminnan ytimessä. Hallituksen ihmisoikeusperustainen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ohjaa Suomen kantoja liittyen myös EU:n ulkosuhdetoimintaan.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Tässä lausunnossa keskitytään suuren valiokunnan tehtäväkentän mukaisesti tarkastelemaan selontekoa varsinkin siltä osin kuin se koskee Euroopan unionia ja erityisesti perus- ja ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistamista ja huomioimista EU:n alueella ja EU:n sisäisissä poliitikoissa.

Euroopan unionin yhteiset arvot ovat kaiken EU:n toiminnan perusta. EU-sopimuksen 2 artiklan mukaan näitä ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina. Yhteisten arvojen merkitys on tullut selvästi esiin Ukrainan sodan yhteydessä. Arvot ovat yhdistäneet Euroopan, ja arvojen puolustaminen on saanut EU:n toimimaan poikkeuksellisen nopeasti.

Suuri valiokunta tukee valtioneuvoston tavoitetta edistää perus- ja ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen toteutumista kokonaisvaltaisesti Euroopan unionissa. Suomen tulee jatkaa aktiivista vaikuttamista sen puolesta, että EU:n yhteisistä arvoista pidetään kiinni EU:n alueella ja EU:n toiminnassa.

Suuri valiokunta pitää hyvänä, että oikeusvaltioperiaatteen edistäminen EU:ssa on nostettu selonteossa keskeiseen rooliin ja sitä on käsitelty kiinteästi perus- ja ihmisoikeuksiin ja demokratiaan liittyvänä kysymyksenä. Oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen voidaan nähdä edellytyksenä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiselle ja demokratian vahvistamiselle. Oikeus hyvään hallintoon on myös EU:n peruskirjaan kirjattu perusoikeus.

Oikeusvaltioperiaatteen edistämiseksi on EU:ssa kehitetty uusia välineitä ja menettelyitä viime vuosina: Komissio on alkanut laatia vuosikertomusta oikeusvaltioperiaatteen toteutumisesta EU-maissa. Neuvosto käy sen pohjalta sekä horisontaalisesti että maakohtaisesti keskusteluilta oikeusvaltion tilasta. On myös hyväksytty uusi ehdollisuusmekanismi suojelemaan unionin budjettia vakavilta oikeusvaltiorikkomuksilta. Suomi on ollut oikeusvaltioperiaatteeseen liittyvissä kysymyksissä aktiivinen, ja suuri valiokunta pitää tärkeänä, että aktiivista työtä jatketaan.

Suuri valiokunta korostaa kaikkien olemassa olevien välineiden tehokasta käyttöä oikeusvaltioperiaatteen edistämiseksi. Kuten selonteossa todetaan, EU-tuomioistuinmenettely on viime vuosina osoittautunut tehokkaaksi keinoksi poliittisten keinojen rinnalla. EU-tuomioistuin on tuomioissaan ottanut kantaa oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen jäsenvaltioissa, ja samalla on

Valiokunnan lausunto SuVL 4/2022 vp

saatu yleisemminkin oikeusvaltioperiaatteen sitovaa luonnetta täsmentävää oikeuskäytäntöä. Suuri valiokunta pitää hyvänä, että Suomi on viime aikoina puolustanut oikeusvaltioperiaatteen tehokasta noudattamista myös väliintulijana EU-tuomioistuimessa ja aikoo selonteon mukaan jatkaa aktiivista osallistumista tuomioistuinasioiden käsittelyyn.

Oikeusvaltioperiaate on keskeinen kysymys myös unionin laajentumis- ja naapuruuspolitiikassa. Suuri valiokunta tukee selonteon linjausta siitä, että samalla kun Suomi pitää kiinni EU:n laajentumista koskevista sitoumuksista, se pitää kiinni siitä, että EU:n perustaviin arvoihin liittyvät edellytykset tulee täyttää haettaessa EU:n jäsenvaltioksi. Oikeusvaltioperiaatteen osalta suuri valiokunta korostaa riippumattoman oikeuslaitoksen, sananvapauden, mediavapauden ja kansalaisyhteiskunnan osallistumismahdollisuuksien rinnalla korruption torjunnan merkitystä. Korruptio on sekä ihmisoikeus- että oikeusvaltiokysymys.

Suuri valiokunta tukee tavoitetta tehostaa EU:n perusoikeuskirjan täytäntöönpanoa sekä EU-tasolla että kansallisesti. Valiokunta pitää myös hyvänä, että selonteossa on nostettu esiin EU:n perusoikeusviraston toimintaedellytysten ja roolin vahvistaminen EU-tason perusoikeusprosesseissa. Suuri valiokunta pitää myös tärkeänä, että Suomi jatkaa vahvaa tukeaan EU:n liittymiselle Euroopan ihmisoikeussopimukseen. Kuten selonteossa todetaan, se vahvistaisi myös EU:n sitoutumista oikeusvaltiokehitykseen.

Suuri valiokunta pitää hyvänä, että yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon edistäminen on yksi Suomen toiminnan painopiste. Valiokunta tukee valtioneuvoston tavoitetta varmistaa, että EU ottaisi johdonmukaisesti kaikessa toiminnassaan huomioon naisten ja tyttöjen sekä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksien edistämisen. Valiokunta pitää hyvänä Suomen aktiivista yhteistyötä muiden samanmielisten maiden kanssa näissä kysymyksissä. Kuten selonteossa todetaan, ns. anti-gender-liikehdintää on myös EU:n alueella.

Suuri valiokunta tukee valtioneuvoston pyrkimystä edistää unionin liittymistä naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehtyyn Istanbulin sopimukseen. Suuri valiokunta korostaa, että Euroopan tasa-arvoinstituutin (EIGE) työtä tulisi hyödyntää unionissa täysimittaisesti ja sen riittävä resursointi tulisi varmistaa.

Suuri valiokunta pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä, että EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikassa kunnioitetaan perus- ja ihmisoikeuksia. Valiokunta nostaa tässä esiin erityisesti oikeuden turvapaikkaan ja suojan palauttamis-, karkottamis- ja luovuttamistapauksissa. Nämä oikeudet on kirjattu sekä kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin että EU:n perusoikeuskirjaan. Suuri valiokunta tukee selonteon linjausta siitä, että EU:n turvapaikkapolitiikassa on erityisen tärkeää taata sekä oikeudenmukainen menettely että riittävä oikeus muutoksenhakuun oikeusturvan toteutumiseksi kaikissa tilanteissa. Valiokunta painottaa valtioneuvoston tavoin tarvetta huolehtia haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden tarpeista ja siitä, että lasten oikeudet ja lapsen edun ensisijaisuus toteutuu.

Edellä mainittujen periaatteiden tulisi ohjata työtä sekä EU-lainsäädännöstä neuvoteltaessa että käytännön toiminnassa unionin alueella. Suuri valiokunta nostaa esimerkkinä esiin Euroopan raja- ja merivartiostalon (Frontex) roolin siinä, että ihmis- ja perusoikeuksien noudattaminen EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikassa toteutuu käytännön tasolla. Frontexilla on tähän

Valiokunnan lausunto SuVL 4/2022 vp

omia arviointimekanismeja. Suomen tulee omalta osaltaan tukea sitä, että Frotexilla on ihmisoikeuksien toteutumisen valvonta- ja arviointityöhön riittävät resurssit.

Suuri valiokunta korostaa ihmiskaupan torjumisen tärkeyttä. Ihmiskauppa on rikos, joka loukkaa yksilön keskeisiä perus- ja ihmisoikeuksia. Ihmiskauppa on merkittävä ongelma Euroopassakin. Sen uhreiksi joutuu erityisesti naisia ja lapsia. Valiokunta katsoo, että EU:ssa tulisi kiinnittää huomiota sekä lainsäädännöllisiin keinoihin että käytännön toimintaan ihmiskaupan torjumiseksi. Suuri valiokunta katsoo, että Suomen tulee Ukrainan sotaa pakoon lähtevien osalta toimia myös EU-tasolla aktiivisesti ihmiskaupan torjumiseksi. Tässä työssä tulee kiinnittää erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin, kuten yksin matkustaviin lapsiin. Suuri valiokunta pitää myönteisenä päätöstä soveltaa EU:n tilapäisen suojelun direktiiviä Ukrainan sotaa pakenevien suojelun varmistamiseksi. Suojelua tulee tarjota kaikille Ukrainasta sotaa pakeneville taustasta riippumatta.

Suuri valiokunta pitää tärkeänä ihmisoikeuspuolustajien toimintaedellytysten turvaamista. Kuten selonteossa todetaan, ihmisoikeuspuolustajien toiminta vaikuttaa myönteisesti perus- ja ihmisoikeuskehitykseen ja kansalaisyhteiskunnan merkitys oikeuksien täytäntöönpanon valvonnan ja edistämisen osalta on kasvanut. Valiokunta pitää hyvänä, että Suomen tavoitteena on EU:n ulkopuolella toimivien ihmisoikeuspuolustajien tukemisen lisäksi myös EU:n alueella toimivien ihmisoikeuspuolustajien suojelu ja tukeminen. EU:n jäsenvaltioissa tapahtuva ihmisoikeusjärjestöjen sekä toimittajien työn häirintä ja väkivalta tulee tuomita, kuten selonteossa todetaan.

EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan osalta suuri valiokunta yhtyy selonteossa todettuun tavoitteeseen EU:n globaalista johtoroolista ihmisoikeuskysymyksissä. Tälle on kysyntää erityisesti tilanteissa, jossa ihmisoikeuksia haastetaan kansainvälisellä tasolla entistä enemmän. Valiokunta tukee sitä, että Suomi korostaa erityisesti naisten sekä haavoittuvimmassa asemassa olevien väestöryhmien, kuten vammaisten henkilöiden, oikeuksien huomioon ottamista. Valiokunta pitää myös hyvänä, että valtioneuvosto kiinnittää huomiota myös seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksiin ja seksuaali- ja lisääntymisterveyteen ja -oikeuksiin. Suuri valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi jatkaa aktiivista yhteistyötä muiden samanmielisten kanssa, kun EU:n jäsenvaltiot neuvottelevat niistä kannoista, joita EU tuo esiin kansainvälisillä foorumeilla, erityisesti YK:n ihmisoikeuselimissä ja Etyjissä.

Selonteossa todetaan, että Suomen tavoitteena unionissa on oikeusvaltiokulttuurin perustan vahvistaminen. Tämä edellyttää avoimen vuoropuhelun käymistä EU-tasolla, mutta myös kansallisesti ja alueellisesti. Tämän vuoksi on tärkeää myös Suomessa käydä keskustelua oikeusvaltion tilasta ja sen kehittämisestä, kuten myös perus- ja ihmisoikeuksien edelleen edistämisestä Suomessa. Kansallisten kehittämistarpeiden avoin käsittely tuo uskottavuutta asioiden esille nostamiseen myös EU-tasolla ja kansainvälisesti. Ihmisoikeuspoliittinen selonteko on osa tätä tärkeää työtä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Suuri valiokunta esittää,

Valiokunnan lausunto SuVL 4/2022 vp

että ulkoasiainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 1.4.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Satu Hassi vihr
1. varapuheenjohtaja Jani Mäkelä ps
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Sari Essayah kd
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Eeva Kalli kesk
jäsen Ville Kaunisto kok
jäsen Kimmo Kiljunen sd
jäsen Johannes Koskinen sd
jäsen Suna Kymäläinen sd
jäsen Lulu Ranne ps
jäsen Jussi Saramo vas
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Iris Suomela vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Anne-Mari Virolainen kok
varajäsen Mari Holopainen vihr
varajäsen Inka Hopsu vihr
varajäsen Pasi Kivisaari kesk
varajäsen Anna Kontula vas
varajäsen Matias Marttinen kok
varajäsen Anders Norrback r
varajäsen Arto Pirttilahti kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaisa Männistö

Valiokunnan lausunto SuVL 4/2022 vp
Eriävä mielipide

ERIÄVÄ MIELIPIIDE

Perustelut

Selonteon mukaan Suomi edistää aktiivisesti muun muassa ihmisoikeuksien, oikeusvaltioperiaatteen, demokratian, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista kansainvälisesti. Suomen kehityspolitiikan tavoitteena on esimerkiksi vahvistaa oikeuslaitoksen toimintakykyä, julkishallinnon läpinäkyvyyttä sekä kansalaisyhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksia.

On tärkeää, että Suomi osaltaan edistää ihmisoikeuksia, oikeuslaitosten toimintakykyä, demokratian ja tasa-arvon toteutumista kansainvälisellä yhteistyöllä. Kehitysavun jakamisessa on kuitenkin parannettavaa, sillä Maailmanpankin selvityksen mukaan varoja valuu edelleen veroparatiiseihin ja korruptioon. Monilla kansalaisjärjestöillä on vuosikymmenten kokemus kehitysyhteistyöstä ja siksi spesifiä osaamista ja pitkäaikaisia kumppanuuksia kehittyvissä maissa. Järjestöt tuleekin nähdä Suomen kehitysyhteistyön strategisina instrumentteina, joiden kautta voimme tehokkaasti ja luotettavasti kanavoida tukea. Demokratia on hankala vientituote, jos kansalaisyhteiskunta on heikko. Sitäkin taustaa vasten kansalaisjärjestöjen ruohonjuuritason työ on keskeistä.

Selonteossa keskitytään huolestuttavan vähän Suomen omiin perus- ja ihmisoikeusongelmiin, vaikka myös Suomen sisällä on ongelmia perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisessa. Mielestämme ihmisoikeuskeskeisyyttä tulisi vaalia myös kansallisesti. Esimerkiksi oikeudenkäyntien viivästyminen on pitkään ollut ongelma Suomessa. Riita-asian käsittely saattaa kestää oikeuslaitoksessa vuosikausia, ja rikosasiassa juttu saattaa seistä poliisin ja syyttäjän pöydällä useamman vuoden ennen kuin koko asia ylipäätään edes etenee tuomioistuimeen asti. Oikeuslaitoksen perusrahoituksen puute aiheuttaa kestäättömiä ongelmia oikeusturvan toteutumisessa ja valtavasti inhimillistä kärsimystä.

Perheissä tapahtuva lähisuhdeväkivalta on myös Suomessa vakava ongelma. Uhreja ovat usein myös perheen lapset, vaikka käytetty väkivalta ei heihin aina suoranaisesti kohdistuisikaan. Lisäksi lasten ja nuorten pahoinvointi on kasvava huoli. Samaan aikaan vanhustenhoidossa tulee jatkuvasti ilmi puutteita perushoittoon ja hyvinvointiin liittyen. Myös lakisääteisten sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisessä on Suomessa merkittäviä puutteita. Vammaisten henkilöiden yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet eivät toteudu.

Aikaisemmissa ihmisoikeuspoliittisissa selonteoissa vuosina 2009 ja 2014 on käsitelty selvästi systemaattisemmin ja kattavammin perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista nimenomaan myös Suomessa. Nyt annetussa selonteossa kotimaiset ihmis- ja perusoikeusongelmat ovat edellä mainituin tavoin jääneet sivurooliin, ja selonteossa on keskitytty kertomaan, kuinka me vaikutamme oikeusvaltioon ja ihmisoikeuksiin maailmalla. Suomen sisällä tunnettuja perus- ja ihmisoikeusongelmia ei analysoida eikä tavoitteita niiden ratkaisemisen suhteen aseteta. Kyseessä on selkeä ideologinen valinta.

Sananvapaus on keskeinen perus- ja ihmisoikeus. Viime aikoina on puhuttu paljon vihapuheesta, ja myös tässä selonteossa todetaan Suomen toimivan johdonmukaisesti vihapuheen pois kitkemi-

Valiokunnan lausunto SuVL 4/2022 vp
Eriävä mielipide

seksi. Vihapuhetta ei ole määritelty Suomen lainsäädännössä, eikä rikoslaki tunne sitä. Termi on yleiskielessä ja julkisessa keskustelussa muodostunut käsitteenä tulkinnanvaraiseksi. Lainsäädännössä määritellyn laittoman puheen ja ns. vihapuheen välistä rajaa hämärtämällä voidaan pyrkiä eri mieltä olevien vaientamiseen, mitä on pidettävä erittäin vaarallisena kehityksenä demokraattisessa valtiossa.

Myös kysymys siitä, minkälaista puhetta on syytä pitää laittomana erityisesti kiihottamista kansanryhmää vastaan koskevilta osin, on olennainen, ja mielestämme pykälää olisikin täsmennettävä. Voimassa olevaa pykälää on oikeusprosesseissa tulkittu tavalla, jonka johdosta ihmiset eivät voi varmuudella ennakoida, mitkä heidän puheistaan voivat joutua rikosprosessin kohteiksi.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että ulkoasiainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 1.4.2022

Jani Mäkelä ps
Olli Immonen ps
Ritva Elomaa ps
Jenna Simula ps
Lulu Ranne ps
Sari Essayah kd